

1. Jung, Carl Gustav. Psychology and Religion. – NY, 1938, стор. 1 – 39.
2. Giddens A. Central Problems in Social Theory: Action, Structure and Contradiction in Social Analysis. London: Macmillan Press, 1979, стор. 55 – 62.
3. Saad Eddin Ibrahim. An Arab Culture of Denial. www.freedomhouse.org/cgi-bin/htsearch.exe?words=eddin, № 46, 09.12.2004.
4. Fouad N. Ibrahim. Social and Economic Geographical Analysis of the Egyptian Copts. Geojournal. – Springer Netherlands, 06.12.2004, стор. 63 – 67.
5. Greenstein F. Children and Politics. New Haven, 1965.
6. Jennings M. K., Niemi R.G. Generations and Politics: A Panel Study of Young Adults and Their Parents. Princeton, 1981.
7. Hess R. D., Torney I. V. The Development of Political Attitudes in Children. Garden City. – NY, 1968.
8. Pope Shenouda III. The Law of Monogamy in Christianity, 1958.
9. www.memri.org.
10. Constitution of Egypt, 1971.
11. Constitution of Iraq, 2005.
12. Constitution of Lebanon, 1926, зі змінами та доповненнями.
13. Constitution of Syria, 1973.
14. Constitution of the Republic of Sudan, 1998.
15. Капитонов К. А. Сирия: алавиты и сунниты во власти.
16. <http://www.iimes.ru/rus/stat/2006/01-02-06a.htm>

УДК 329.733

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АНТИГЛОБАЛІСТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

М. Трофименко

Розглядаються характерні ознаки та особливості діяльності антиглобалістських організацій у світі. Простежується залежність антиглобалістського руху від рівня економічного, політичного, технологічного розвитку як окремих країн, так і певних регіонів світу.

Ключові слова: глобалізація, антиглобалізм, інформаційні технології, профспілковий рух, права людини.

The distinctive features and peculiarities of antiglobal organizations activity are reviewed. The author analyzes the relation between antiglobal

movement and the level of economic, political, technological development in separate countries and regions of the world in general.

Keywords: *globalization, globalism, information technologies, trade union movement, human rights.*

Досить поширений суспільно-політичний процес сучасного світу – глобалізація – впливає практично на всі сторони життєдіяльності суспільства (політичну, економічну, культурну, освітню, військову, екологічну тощо). Протиріччя наслідків цього процесу для різних держав призвели до того, що одним з головних міжнародних конфліктів епохи глобалізації став конфлікт між її прихильниками та противниками – антиглобалістами.

Глобалізація впливає на розвиток усього світу, але ступінь її проникнення в окремі сфери та регіони є різним, що дозволяє говорити про неоднорідність цього явища [9, 20]. Варто зазначити, що процеси регіональної інтеграції, взаємодії країн у різних регіонах світу також є досить різними. Зважаючи на це, можна сказати, що діяльність антиглобалістських організацій того чи іншого регіону суттєво відрізняється.

Особливості діяльності антиглобалістських організацій на регіональному рівні є надзвичайно актуальною темою. На рух антиглобалістів у різних регіонах світу впливає багато факторів: рівень регіональної інтеграції, наявність міжнародних регіональних урядових організацій, рівень розвитку та впровадження інформаційних технологій, інтереси та діяльність великих транснаціональних корпорацій (ТНК) у регіоні, їхній вплив на засоби масової інформації (ЗМІ) та неурядові організації.

Предметом цього дослідження є залежність форм, методів та взагалі змісту роботи антиглобалістських організацій від регіону їхньої діяльності. **Мета** – визначити особливості проявів такого суспільно-політичного процесу як антиглобалізм у різних регіонах світу. **Об'єкт дослідження** – антиглобалістський рух, антиглобалістські організації.

Процеси глобалізації, регіоналізації, антиглобалізації є досить популярними темами, яким присвячено багато наукових статей, монографій, інтернет-публікацій. Літературу, використану для написання статті, можна поділити на такі тематичні групи: проблематика антиглобалістського руху, розвиток інформаційних

технологій та ЗМІ, процеси глобалізації та регіоналізації й глобалізації та антиглобалізму.

До першої групи відноситься збірник статей інтернаціонального авторського колективу під редакцією професора Московського державного університету імені Ломоносова О. Бузгаліна «Альтерглобалізм: теорія та практика «антиглобалістського руху»» [1]. Статті авторів з різних країн присвячені проблемам виникнення, розвитку, інституційного оформлення антиглобалістського руху. У цій роботі використовується також поняття «альтерглобалістський рух».

Важливою працею, присвяченою антиглобалістському руху, є збірник статей під редакцією президента Всесвітнього форуму альтернатив, директора «Форуму третього світу» С. Аміна та секретаря Всесвітнього форуму альтернатив, директора Центру «Триконтиненталь» Ф. Утара «Глобалізація спротиву: боротьба в світі» [3]. У ній дуже чітко визначені як позитивні, так і негативні наслідки глобалізації, стадії формування антиглобалістського руху у різних регіонах світу. Окремо автори розглядають глобальні проблеми людства та наводять можливі варіанти їх вирішення.

Своє визначення антиглобалістському руху дає доктор політичних наук, професор Московського державного університету К. Денчев у своїй монографії «Феномен антиглобалізму» [5]. Автор докладно розглядає історію виникнення цього руху і фактори, які призвели до його появи. Цікавими, на наш погляд, є також спроби автора виділити спільні ознаки антиглобалізму та тероризму.

Друга група робіт представлена статтями завідувача кафедри Самарського державного економічного університету, професора А. Слякова «Інтернет – тотальна загроза суспільству?», в якій автор виділяє основні етапи розвитку глобальної мережі та подає власне бачення впливу Інтернету на суспільство [7]. Цікавою для нас є також стаття провідного наукового співробітника Інституту світової економіки та міжнародних відносин Російської академії наук Е. Василевського «Інформаційні технології: масштаби та ефективність використання» [2]. Автор наводить цікаві статистичні дані використання інформаційних технологій залежно від регіону світу та дає своє визначення поняття «інформаційне суспільство».

У статті «Інтернаціоналізація та глобалізація засобів масової інформації» науковий співробітник ІСЕМВ РАН Т. Ровинська аналізує залежність інтенсивності потоків інформації від рівня економічного, політичного розвитку регіону, досліджує роль Інтернету в процесі

інформаційної глобалізації та роль інформаційної складової діяльності міжнародних організацій [13].

До третьої групи робіт відносяться статті доктора економічних наук, професора, завідувача сектора ІСЕМВ РАН В. Загашвілі «Держава на новому етапі економічної глобалізації» та «На порозі нового етапу економічної глобалізації», в яких автор визначає основні етапи глобалізації, проводить паралелі між глобалізацією та регіональною інтеграцією, наводить роль держави у цих процесах [8; 9].

Актуальними, на наш погляд, є також статті В. Суханова «Регіональна ідентичність у контексті глобалізації: теоретичний аналіз», М. Іванова «Глобалізація та суспільство: проблеми управління» та Ю. Шишкова «Регіоналізація та глобалізація світової економіки: альтернатива або взаємодоповнення?», в яких автори докладно розглядають процеси регіоналізації та глобалізації, дають власне визначення цим процесам та наводять перспективи їх розвитку у різних регіонах світу [14; 10; 18].

У монографії відомого економіста Б. Ліндсі «Глобалізація: повторення пройденого. Невизначене майбутнє глобального капіталізму» наведені цікаві думки щодо зародження, розвитку та подальших перспектив глобалізації [11].

До четвертої групи відноситься збірник статей «Глобальний дискурс», в якому автори розглядають проблеми глобалізації, регіоналізації, антиглобалізації та їх впливу на діяльність держав, ТНК, ЗМІ та інших суб'єктів міжнародних та світових економічних відносин [4].

Варто зазначити, що матеріали з проблеми нашої статті дуже широко представлені в Інтернеті.

Слід визначити основні елементи процесу глобалізації – це Організація Об'єднаних Націй (ООН), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Всесвітня торговельна організація (ВТО), група Світового банку, Лондонський і Паризький клуби кредиторів, Велика вісімка, створена у 2008 році Група 20 (G20) та регіоналізації – це Європейський Союз (ЄС), Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА), спільний ринок країн Південної Америки (МЕРКОСУР) та багато інших.

Звісно, регіони світу розвиваються неоднорідно залежно від наявних економічних, природних ресурсів, рівня розвитку інформаційних технологій.

Загальновідомим є факт, що кількість матеріальних ресурсів на планеті обмежена. Нині ці ресурси працюють переважно на економічне зростання країн так званої Півночі, в яких проживає порівняно невелика (приблизно 1/10) частина населення планети. Для того щоб наблизитись навіть до сьогоденішнього рівня життя Півночі, країни Півдня мали б задіяти таку кількість матеріальних ресурсів, якої просто не існує на планеті. Маються на увазі не тільки корисні копалини, а й ресурси навколишнього середовища: чисте повітря, прісна вода [9, 18]. Це ще раз доводить неоднорідність економічного, політичного рівня розвитку різних регіонів світу.

Попри те, що розвиток та впровадження у повсякденне життя людини сучасних інформаційних технологій сприяє стиранню кордонів між державами, регіонами, спрощує доступ до інформації, світ все одно залишається поділеним на своєрідні зони. При цьому з появою світової комп'ютерної мережі відкрились неабиякі можливості для економічної діяльності в планетарному масштабі. Отримали розвиток нові форми торгівлі на найрізноманітніших ринках – товарів та послуг, капіталів та робочої сили. Загальнодоступність глобальних комунікацій трансформувала багато сфер господарської діяльності та призвела до появи нових форм бізнесу [9, 17].

Якщо характеризувати рівень розвитку інформаційних технологій, можна зауважити, що, наприклад, потоки інформації між різними регіонами Земної кулі різняться як у кількісному, так і в якісному відношенні: інформаційний обмін між країнами «заможної Півночі» є більш інтенсивним, ніж між країнами «бідного Півдня». Очевидно також, що інформаційні потоки «Північ – Південь» значно перевищують потоки у протилежному напрямку [13, с. 82].

Загальнодоступність сучасних технологій сприяє розвитку комерційних, приватних ЗМІ, які стають впливовими гравцями на світовій політичній арені та дуже часто не тільки виходять далеко за межі національних кордонів країн свого походження, а в деяких випадках або зростаються із транснаціональними корпораціями, або самі стають ТНК [13, с. 80].

Усі ці обставини змушують країни шукати своє місце в гео економічній, політичній структурі глобалізованого світу та робити висновки про те, що зміцнити свої позиції можна тільки

шляхом об'єднання економічного потенціалу. Так, наприклад, розширення ЄС було вмотивовано не тільки економічними, а й політичними міркуваннями. Старі члени співдружності пішли на суттєві економічні витрати, надаючи допомогу новим членам ЄС. У світі, який розвивається, створення регіональних економічних блоків також націлене на зміцнення політичних позицій їх учасників [8, 45].

Умовно світ можна поділити на такі регіони: азійський (Східну та Південно-Східну Азію), Північну Америку, Латинську Америку, Європу, Індію, Арабські країни, Середній Схід та Африку.

Антиглобалістський рух скрізь має різні організаційні форми, джерела фінансування, програмні завдання та багато інших чинників. Так, наприклад, на заході існує багато напрямів руху: екологічний, гуманістичний, правовий, а в Азії та Африці він зводиться переважно до боротьби з однополярністю світу, проти американського засилля, синдрому Півночі та Півдня.

Розглянемо основні особливості антиглобалістських організацій та антиглобалістського руху залежно від регіону їх діяльності.

1. Азія.

Азійський регіон найбільш динамічно розвивається порівняно з іншими регіонами світу. Молоді економіки Східної та Південно-Східної Азії, які ще називають «азійськими тиграми», завдяки дешевій робочій силі та податковим пільгам стають центром іноземних інвестицій. Великі ТНК переносять свої виробництва у країни регіону, тому традиційними стали написи на товарах «made in China», «made in Korea» тощо. Саме тому найпоширенішими формами прояву антиглобалістського руху у країнах регіону є організації, які борються за права робітників і ведуть соціальну боротьбу.

1.1. Східна Азія (Гонконг, Тайвань, Японія, Південна Корея, Китайська Народна Республіка).

Важливою подією у зародженні та організаційному оформленні антиглобалістського руху в регіоні стала Азійська криза 1997–1998 рр., коли через швидке зростання економік та внаслідок маніпуляцій валютних спекулянтів національні валюти суттєво девальювали стосовно долара США, фондові ринки впали майже на третину. Представники неурядових організацій країн регіону основну провину виникнення такої масштабної кризи покладають на МВФ, який сприяв надто швидкому перегріву місцевих економік.

Окремо від інших країн Східної Азії стоїть Китайська Народна Республіка (КНР). Неінтегрованість китайської економіки у світову дозволила Китаю майже не відчувати Азійської кризи. Після вступу до СОТ 11 грудня 2001 року та розвитку експортноорієнтованих галузей народного господарства економіка Китаю стала дуже чітко відчувати всі світові тенденції [20]. Так світова фінансово-економічна криза 2008 року пригальмувала зростання економіки Піднебесної з 14% до 8% [6]. Тим не менш, КНР зуміла зберегти тенденцію до зростання своєї економіки, трішки уповільнивши цей процес. При цьому найбільші економіки світу фіксували своє стрімке падіння. Розпочавши у 1978 році економічні реформи, КНР за 30 років вдалося перетворитись на одну з найпотужніших економік світу, підвищивши рівень життя кожного мешканця країни. Хоча загалом до подолання бідності в Китаї ще досить далеко, але уряд зумів наблизити цю мету як ніколи до цього. В період з 1978 по 2005 роки національне багатство Китаю збільшилось у 8 разів [3, с. 71].

Якщо підсумувати основні заходи, які проводяться у країнах Східної Азії, можна сказати, що вони в основному мають форму акцій протесту, викликаних проблемами безробіття у містах, надмірним стягненням податків з сільських мешканців, запровадженням платної медицини, освіти, здійсненням непрозорої приватизації державних підприємств, порушеннями прав громадян, притисненням національних меншин та іншими причинами.

Найбільш поширеною організаційною формою антиглобалістського руху у країнах регіону є профспілковий рух. Основну боротьбу антиглобалістські організації регіону ведуть проти дій МВФ, Світового банку, інших фінансових міжнародних організацій.

1.2. Південно-Східна Азія (Індонезія, Малайзія, Таїланд, Філіппіни).

Процеси глобалізації, внутрішні умови розвитку цих країн (порушення прав людини, забруднення довкілля, експлуатація жінок та дітей, мінімальна оплата праці робітників) спричинили перенесення виробництв багатьох великих компаній у країни регіону, що спричинило розвиток економіки. Стрімке економічне зростання досягалось шляхом нехтування соціальними гарантіями, чистотою навколишнього середовища та іншими чинниками.

Цей регіон дуже постраждав від Азійської кризи 1997 – 1998 років, яка спричинила закриття багатьох підприємств, масове

безробіття та сприяла розвитку руху за демократизацію країн «азіатських тигрів».

В країнах Південно-Східної Азії переважають авторитарні режими. В таких умовах неурядовим організаціям дуже важко працювати. В державах регіону розвиваються рухи за свободу слова й інші демократичні права та свободи.

Антиглобалістські організації країн Південно-Східної Азії утвердились у переконанні, що процеси глобалізації призводять до збагачення заможних верств населення та до зuboжіння бідних. Це твердження стало основним лозунгом всіх масових заходів та протестів антиглобалістів у регіоні.

Регіональні антиглобалістські організації намагаються контактувати та співпрацювати з антиглобалістами інших регіонів. Так, наприклад, активісти з Південно-Східної Азії беруть участь у акціях протесту по всьому світу, всесвітніх соціальних форумах, конференціях та інших заходах. Основні цілі та завдання антиглобалістів у регіоні - спротив діяльності Світового банку, МВФ, Банку розвитку Азії.

2. Північна Америка (Канада, Сполучені Штати Америки).

Представники цього регіону є, безперечно, одними з найбільш розвинених держав світу в економічній, військовій, науково-технічній, інформаційній, правовій та інших сферах. Це, звісно, сприяє розвитку антиглобалізму. В США та Канаді представлені всі з наявних сьогодні форм цього руху.

Широко представлені організації, які протестують проти використання війни як засобу вирішення конфліктів, - так звані пацифістські організації, які також є частиною антиглобалістського руху. Американські антиглобалістські організації протестують проти війн в Іраку та Афганістані, а також проти величезних бюджетів оборонного відомства США, який зріс із 602 млрд. доларів США у 2009 році до 680 млрд. у 2010 році.

Важливою подією в діяльності антиглобалістських організацій регіону стали акції протесту в Сіетлі (США) в листопаді 1999 року, які об'єднали під спільними лозунгами пацифістів, представників профспілок, екологічних організацій, об'єднань з боротьби за права жінок, сексуальних меншин і багато інших. Події в Сіетлі показали силу антиглобалізму в США, однак недоліком є той факт, що донині не налагоджені постійні контакти із антиглобалістськими організаціями інших регіонів світу.

Наступним етапом розвитку антиглобалістських організацій регіону та світу в цілому можна назвати події 11 вересня 2001 року, після яких уряд Сполучених Штатів почав спроби обмеження прав неурядових організацій, проводив політику скорочення бюджетних видатків на освіту, охорону здоров'я задля збільшення фінансування військового бюджету, що звісно викликало соціальний протест антиглобалістів.

Останнім часом спостерігаємо більш жорстке ставлення влади, зокрема поліції, до акцій протесту антиглобалістських організацій. Повсякчас проти учасників цих акцій використовуються спецзасоби.

Важливим чинником розвитку антиглобалістських організацій регіону є поширення інформаційних технологій. Громадяни США та Канади є найактивнішими користувачами Інтернету, в цих країнах один з найбільших показників кількості комп'ютерів на одне домогосподарство, що дозволяє казати про великий вплив Інтернету та інших інформаційних технологій, ЗМІ на життя суспільства. Характерною рисою американського ринку виробництва та розповсюдження інформації є той факт, що він дуже сильно монополізований приватним капіталом, що не може не відобразатись на діяльності неурядових організацій [13, с. 81].

Досить популярними стали також організації антиглобалістського спрямування проти так званих «потогінних» виробництв. Молодіжні, студентські організації протестують проти експлуатації праці робітників на великих ТНК. Характерною рисою діяльності таких організацій є те, що вони створюють власні сайти-крамниці, де будь-хто може придбати продукцію з логотипами «no sweat», який дослівно перекладається як «без поту» [19]. Варто зазначити, що діяльність таких веб-крамниць дозволяє залучати суттєві фінансові кошти для підтримки діяльності антиглобалістських організацій.

Світова фінансово-економічна криза, яка виникла у США в 2008 році, суттєво вплинула на діяльність антиглобалістів не тільки регіону, а й усього світу та спричинила масові акції протесту проти нинішнього світового економічного порядку, діяльності міжнародних фінансових установ тощо. У країнах регіону розвинутими є всі напрями антиглобалістського руху: від екологічних організацій до пацифістських меншин.

3. Латинська Америка.

Цей регіон є дуже важливим для антиглобалістського руху. Тут уперше був зібраний Всесвітній соціальний форум (Порту-Алегрі, Бразилія), з'явився сапатистський рух (рух індіанців-селян, Мексика), безземельних селян та інші.

В основному антиглобалістський рух представлений організаціями, які захищають невід'ємні права людини: право на освіту, охорону здоров'я, нормальне харчування, умови проживання, праці, соціального забезпечення.

Антиглобалістські організації Латинської Америки розгорнули активну діяльність проти міжнародних регіональних організацій, які уособлюють глобалізацію, – це перш за все НАФТА.

В регіоні дуже динамічно розвиваються селянські організації, серед яких наймасовішим та найактивнішим є Рух безземельних селян Бразилії. Крім цього в країнах Латинської Америки селяни виступають за захист своїх прав, проти негативних наслідків глобалізації, які призводять до їх зубожіння.

Унікальним явищем латиноамериканського регіону є організації корінних народів, які ведуть боротьбу за збереження їхньої мови й культури, виступають захисниками прав аборигенів. Важливо зазначити, що на останніх президентських виборах у Болівії переміг Ево Моралес, який є представником корінного народу аймара.

Як і в інших регіонах світу, важливими противниками процесів глобалізації є профспілкові організації, які виступають за захист прав жінок, меншою мірою - екологічні організації.

На прикладі антиглобалістів Латинської Америки можна прослідити вплив сучасних інформаційних технологій на їхню діяльність. Останнім часом спостерігається небувала її інтенсифікація у глобальній мережі, використання сучасних засобів зв'язку, передачі інформації. Прикладом можуть слугувати сапатисти на чолі із Субкоманданте Маркосом. Таким чином, ми можемо констатувати, що антиглобалістський рух у країнах Латинської Америки є досить розвинутим, має велику кількість проявів та високу активність.

4. Європа

Європа є найбільш розвинутим регіоном з огляду на інтеграційні процеси. На сьогодні Європейський Союз включає 27 держав. Із ратифікацією Лісабонської угоди всіма країнами-членами для співдружності розпочався новий етап діяльності. Було обрано першого в історії президента ЄС та міністра

закордонних справ. З огляду на це європейський регіон стає одним з найбільш інтегрованих. Саме це зумовило появу великої кількості антиглобалістських організацій: від екологічних, жіночих та пацифістських до таких, які виступають за введення спеціальних податків на здійснення фінансових трансакцій (податок Тобіна, організація АТТАС), та профспілкових організацій, які чинять спротив надмірним зловживанням з боку ТНК.

Майже всі заходи, які реалізуються під егідою міжнародних, міжурядових організацій на території країн регіону, супроводжуються масовими акціями протесту. Унікальним є також той факт, що регулятивні норми Євросоюзу викликають масові акції з боку, наприклад, фермерів майже всіх країн-членів ЄС, коли ті виливають мільйони літрів молока на вулиці європейських столиць або показово викидають частину врожаю тощо.

Як і північноамериканський регіон, Європа є досить технологічно розвинутою: Інтернет, інші інформаційні технології - не розкіш, а необхідність для громадян ЄС. Цей факт впливає на діяльність антиглобалістських організацій, які активно використовують інформаційні технології у своїй діяльності. Антиглобалісти послуговуються мобільними телефонами, сучасними засобами навігації для координації акцій протесту, Інтернетом для залучення коштів на діяльність, для розповсюдження інформації про свої акції, програмні установки та інше.

Важливим є також факт доступу антиглобалістських організацій до ЗМІ. В Європі на сьогодні темпи монополізації мас-медіа з боку ТНК не відстають від американських, але все ж таки існує велика кількість як періодичних видань, так й інформаційних сайтів антиглобалістських організацій [13, с. 81]. Рівень розвитку антиглобалістського руху у країнах Європи нині на дуже високому рівні. В регіоні представлені всі його існуючі прояви.

5. Індія.

Окремо серед країн Південної Азії ми виділяємо Індію, тому що сукупне значення рівня економічного, політичного, технологічного, військового розвитку, кількість населення та тенденції до зростання робить Індію однією з найбільш значимих країн регіону та світу.

Після отримання незалежності Індія розвивалась у замкнутому форматі. Роки перебування колонією Англії не минули безслідно. Відкритість економіки негативно сприймалася як суспільством, так і урядом на чолі з Індійським національним конгресом. Але після 1985 року індійський уряд став проводити політику лібералізації

економіки, яка ще більше активізувалася після вступу Індії до СОТ 1 січня 1995 року [20].

Проблеми безробіття, голоду, соціальної нерівності, кастовість суспільства, зубожіння людей, пригноблення жінок, екологічні проблеми, пов'язані з будівництвом дамб, промислових підприємств, активізують діяльність антиглобалістів в Індії. Організації антиглобалістського спрямування представлені лівими партіями, науковими центрами, багатьма неурядовими організаціями, жіночими, екологічними організаціями, профспілковим рухом (наймасовішим та найактивнішим учасником антиглобалістського руху Індії) та іншими організаціями.

6. Арабські країни.

Традиційні суспільства цього регіону не відповідають нашому уявленню про демократію. Релігійні норми шаріату проголошують непорушність ієрархії в родині, в управлінні, бізнесі та інших сферах.

У країнах арабського світу діє велика кількість неурядових організацій, які фінансуються державою, бізнесом або іноземними фондами. Варто зазначити, що всі неурядові організації діють цілковито під наглядом органів державної влади. Більшість цих організацій переймаються проблемами освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення. Досить широко представлені об'єднання, які займаються реалізацією інфраструктурних проєктів у міських та сільських місцевостях. Значна кількість об'єднань дбає про захист прав людини, а саме робітників та жінок.

Здебільшого активні дії у представників неурядових організацій викликає риторика, спрямована проти американського засилля, пов'язана з синдромом Півночі та Півдня. Такий напрям дуже часто підтримується, в тому числі і фінансово, і ще частіше влада арабських країн стає ініціатором таких заходів. Прикладом можуть слугувати святкування на державному рівні річниць захоплення посольства США в Тегерані іранськими студентами 4 листопада 1949 року та інші факти. Загалом можна сказати, що інституційно оформлений антиглобалістський рух існує в арабських країнах виключно номінально, для проведення підтримуваної урядами деяких країн антиамериканської, антиізраїльської та загалом антизахідної полеміки. Кажучи про індивідуальну участь представників арабських країн у всесвітніх масових заходах антиглобалістів, то вона дуже активна.

7. Середній Схід.

Хоча цей регіон представлений в основному арабськими країнами, однак тут існує держава, яку ми не можемо оминати, – це Ізраїль. Він є безперечним регіональним лідером за рівнями економічного, технологічного, військового розвитку. Створення Ізраїлю здійснювалось за допомогою зовнішніх впливових сил (урядів держав, власників величезних капіталів). Ця країна стала основним форпостом політики США на Сході.

Сьогодні це найрозвиненіша в технологічному, економічному сенсі держава регіону, яка інвестує величезні кошти в економіку сусідніх держав, використовуючи дешеву робочу силу та сприятливі умови для недотримання соціальних стандартів.

У самому Ізраїлі набирають сили організації, які виступають проти традиційних наслідків глобалізації – зубожіння бідних та збагачення заможних. Зокрема, ізраїльський антиглобалістський рух формувався під впливом акцій протесту в Сіетлі та Празі. За допомогою глобальної мережі Інтернет молоді ізраїльтяни висловили свою солідарність зі світовим антиглобалізмом. Сьогодні заходи антиглобалістських організацій спрямовані проти забруднення навколишнього середовища, дискримінації у всіх її проявах, приватизації сфери освіти, культури та інших проблем, з якими стикаються майже всі регіони світу.

8. Африка.

Народи Африканського континенту стикаються з багатьма проблемами: голодом, нестачею питної води, поширенням захворювань ВІЛ/СНІД, військовими конфліктами, бідністю та іншими. Країни Африки у більшості своїй мають величезні борги перед міжнародними фінансовими інститутами. Щорічно величезні кошти спрямовуються урядами африканських країн на обслуговування цього боргу. Звісно, робиться це за рахунок витрат на соціальне забезпечення, медицину та інші соціально важливі напрями.

Неурядові організації регіону опікуються такими питаннями, як покращення системи освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення. Велика кількість організацій основною своєю метою визначають боротьбу з бідністю. У регіоні також широко представлені організації з захисту прав людини. Досить потужно представлений на африканському континенті профспілковий рух, який бере на себе функцію захисту прав робітників. У деяких африканських країнах профспілки стають настільки потужними,

що в умовах постійних військових конфліктів, переворотів є чи не єдиною організованою структурою.

Велику увагу неурядові організації приділяють питанням захисту прав жінок. Активними борцями із негативними наслідками глобалізації на африканському континенті також виступають студентські організації, які часто приєднуються, виявляють солідарність із акціями та заходами антиглобалістських організацій світу. Унікальним явищем в країнах африканського регіону є діяльність селянських об'єднань, які активно виступають проти глобалізації в Африці.

Таким чином, розглянувши особливості антиглобалістського руху на регіональному рівні, можна зробити декілька висновків.

По-перше, діяльність світових антиглобалістських організацій залежить від рівня розвитку країн.

По-друге, антиглобалістські організації різних регіонів світу співпрацюють між собою в рамках міжнародних форумів, інших акцій.

По-третє, усі антиглобалістські організації активно використовують інформаційні технології. Так, Інтернет використовується як для інформування громадськості, так і для залучення коштів за допомогою веб-крамниць.

По-четверте, ми можемо констатувати, що антиглобалістський рух є більш розвинутим у країнах Європи та Північної Америки, хоча при цьому унікальні форми діяльності антиглобалістів наявні у країнах Латинської Америки.

Варто зазначити, що всі антиглобалістські організації виступають проти негативного впливу діяльності міжнародних фінансових установ. Дуже активними представниками антиглобалістського руху є пацифісти та представники екологічних організацій.

1. Альтерглобализм: теория и практика «антиглобалистского движения» / [Б. Кагарлицкий, И. Готлиб, С. Гафуров и др.]; под ред. А. В. Бузгалина. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 256 с. – (научно-публицистическая серия «Библиотека журнала «Альтернативы»).

2. Василевский Э. Информационные технологии: масштабы и эффективность использования / Василевский Эдуард Казимирович // Международная экономика и международные отношения. – 2006. – № 5. – С. 3 – 9. **3.** Глобализация сопротивления: борьба в мире / [Ж. Гринфилд, К. Машакойи, М. Варшавский и др.]; отв. ред. С. Амин и Ф. Утар; под ред. и с предисл. А. В. Бузгалина;

[пер. с англ. И. Г. Левина]. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 304 с. (научно-публицистическая серия «Библиотека журнала «Альтернативы»).

4. Глобальный дискурс: [сборник статей] / [Т. Даими, А. Дугин, Л. Савин и др.]; под ред. Л. В. Савина. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2003. – 142 с.

5. Денчев К. Феномен антиглобализма: [учеб. пособие для вузов] / Камен Денчев. – М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2005. – 218 с. – (Гос. ун-т – Высшая школа экономики).

6. Державне статистичне бюро Китайської Народної Республіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stats.gov.cn/tjsj/nds/2008/indexeh.htm>.

7. Еляков А. Интернет – тотальная угроза обществу? / Еляков Анатолий Дмитриевич // Международная экономика и международные отношения. – 2007. – № 11. – С. 92 – 98.

8. Загашвили В. Государство на новом этапе экономической глобализации / Загашвили Владислав Степанович // Международная экономика и международные отношения. – 2009. – № 5. – С. 43 – 51.

9. Загашвили В. На пороге нового этапа экономической глобализации / Загашвили Владислав Степанович // Международная экономика и международные отношения. – 2009. – № 3. – С. 15 – 23.

10. Иванов Н. Глобализация и общество: проблемы управления / Иванов Николай Петрович // Международная экономика и международные отношения. – 2008. – № 4. – С. 3 – 15.

11. Линдси Б. Глобализация: повторение пройденного. Неопределенное будущее глобального капитализма / Бринк Линдси; [пер. с англ. Б. Пинскер]. – М.: ИРИСЭН, 2008. – 416 с. – (Серия «Экономика»).

12. Почепцов Г. Глобальні проекти: конструювання майбутнього: [навч. посібник] / Георгій Почепцов. – К. : Український центр політичного менеджменту, 2009. – 212 с. – (Б-ка журн. «Соціальна психологія»).

13. Ровинская Т. Интернационализация и глобализация средств массовой информации / Ровинская Татьяна Леонидовна // Международная экономика и международные отношения. – 2007. – № 6. – С. 80 – 93.

14. Суханов В. Региональная идентичность в контексте глобализации: теоретический анализ / Суханов Василий Максимович // Международная экономика и международные отношения. – 2009. – № 1. – С. 104 – 110.

15. Трофименко М. В. Антиглобалізм та пацифізм проти інтеграційних процесів у сучасному світі / Трофименко Микола Валерійович // Нова парадигма: Журнал наукових праць. – 2007. – Вип. 65. – Ч. 2. – С. 279 – 285.

16. Трофименко М. В. Антиглобалістський рух та міжнародний тероризм / Трофименко Микола Валерійович // Гілея: Збірник наукових праць. – 2009. – Спецвипуск. – С. 298

– 303. **17.** Трофименко М. В. Сучасні інформаційні технології у антиглобалістському русі / Трофименко Микола Валерійович // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. – 2008. – Випуск 80. – Частина I (у двох частинах). – С. 190 – 195. **18.** Шишков Ю. Регионализация и глобализация мировой экономики: альтернатива или взаимодополнение? / Шишков Юрий Витальевич // Международная экономика и международные отношения. – 2008. – № 8. – С. 3 – 20. **19.** No Sweat. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nosweatapparel.com/index.html> **20.** World Trade Organization. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

УДК 336.02

ПОДАТКОВА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙ У НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ СФЕРІ (НА ПРИКЛАДІ НІМЕЧЧИНИ)

В. Солошенко

У статті розглядаються нові підходи ФРН щодо підтримки інноваційного розвитку. Значні напрацювання Німеччини у цій сфері мають значення і для інших країн. Для України можуть стати в нагоді підходи уряду ФРН щодо законодавчого закріплення організаційно-правових форм, які адекватно відображають специфіку створення і діяльності венчурних фондів.

***Ключові слова:** міжнародна торгівля, економіка, інновації, оподаткування.*

New approaches of FRG in support of innovation development are reviewed in the article. Many achievements in this sphere are also important for other countries. The approaches of FRG government in fixing legislatively the organizational legal forms which adequately depict the specificity of venture fund establishing and functioning can be useful for Ukraine.

***Keywords:** international trade, economy, innovations, taxing.*

Для економіки сучасної ФРН, як і для більшості економік провідних держав світу, важливим завданням є витримати